

23 снежня — 100 год з дня нараджэння М. П. Шмырова
(Бацькі Міная, 1891—1964), аднаго з арганізатараў і кіраўнікоў
партызанскага руху ў Віцебскай вобласці ў гады Вялікай Айчыннай
вайны, Героя Савецкага Саюза

Імя гэтага чалавека вядома ўсёй краіне і залатымі літарамі запісана ў гісторыю Вялікай Айчыннай вайны. Бацька Міная — так народ любоўна называў Міная Піліпавіча Шмырова. Да таго часу, калі ён атрымаў такое легендарнае імя, у яго біяграфіі было ўжо шмат вогненних старонак.

Нарадзіўся М. П. Шмыроў у вёсцы Пунішча Віцебскага раёна. З першай сусветнай вярнуўся ў роднае сяло георгиеўскім кавалерам. У час грамадзянскай вайны быў байцом Чырвонай Арміі, арганізаваў першы партызанскі атрад. За храбрасць удастоены ордэна Чырвонага Сцяга. У мірныя гады працаваў дзесятнікам, прапрабам, старшынёй калгаса, затым — дырэктарам Пудацкай кардоннай фабрыкі, дзе і застала яго вайна.

Суражскі райком партыі даручыў Мінаю Піліпавічу застацца ў тыле ворага. У ліпені 1941 г. ён арганізаваў і ўзначаліў партызанскі атрад, які пачаў баявыя аперацыі. У верасні разграміў варажы гарнізон у Суражы. Слава аб народных мсціўцах хутка расла і шырылася. На барацьбу з імі фашысты кінулі буйныя карныя сілы, назначылі вялікую ўзнагароду таму, хто выдасць Шмырова. Але народ бярог свайго важака. Тады ворагі нанеслі ўдар у самае сэрца Бацькі Міная: яны схопілі чацвёра яго малалетніх дзяцей у якасці заложнікаў і расстралялі разам з сястрой і цешчай Міная Піліпавіча. Цяжка перажываў невымернае гора Шмыроў, але яно не зламала волю партызанскага камандзіра. К вясне 1942 г. яго атрад вырас у Першую Беларускаю партызанскую брыгаду, якая пад камандаваннем Бацькі Міная правяла сотні баявых аперацый. З імем легендарнага камбрыга звязана ўтварэнне вядомых «Віцебскіх варот», праз якія з Вялікай зямлі паступалі зброя, боепрыпасы, папаўненне. Мінай Піліпавіч паказаў сябе таленавітым арганізатарам, мужным і адважным камандзірам. У верасні 1942 г. яго адзваваюць у Маскву, дзе ён працаваў у штабе партызанскага руху да вызвалення Віцебскай вобласці. У 1944 г. яму было прысвоена званне Героя Савецкага Саюза.

Пасля вайны М. П. Шмыроў працаваў намеснікам старшыні Віцебскага аблвыканкома і на іншых адказных пасадах, выбіраўся дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР некалькіх скліканняў.

Шмыроў Мінай Піліпавіч // Беларусь у Вялікай Айчыннай вайне, 1941—1945: Энцикл. Мн., 1990. С. 639—640.

Шмырев Минай Филиппович // Их именами названы...: Энцикл. справ. Мн., 1987. С. 688—689.

Партизанские формирования Белоруссии в годы Великой Отечественной войны (июнь 1941 — июль 1944): Крат. сведения об орг. структуре партиз. соединений, бригад (полков), отрядов (батальонов) и их лич. составе / Манаенков А. Л., Горелик Е. П., Маркова А. Ф. и др.— Мн.: Беларусь, 1983.— 765 с.

О М. Ф. Шмыреве см. по именованному указателю с. 763.

Бялевіч А. П. Міная Шмыроў— Мн.: Беларусь, 1970.— 131 с.: іл.— (Нар. героі).

Белевич А. П. У Батьки Миная / Авториз. пер. с белорус. В. Жиженко.— М.: Политиздат, 1978.—103 с., [4] л. ил.—(Герои Сов. Родины).

Симанович Д. Г. Не клонится дуб перед бурей: [Очерк] // Симанович Д. Г. Сквозь даль времен. Мн., 1984. С. 125—136.

Белевич А. Человек из дубравы / Пер. с белорус. К. Титов // Победа: Публицистика. Очерки. М., 1984. С. 188—196.

Белевич А. Овеянный легендами / Пер. с белорус. К. Титова // Во имя Родины. М., 1982. С. 42—60.

Зайцев В. Край партизанский // Нар. хоз-во Белоруссии. 1985. № 5. С. 7—9.

Эхо батьки Миная // Партизанскими тропами Белоруссии: [Путеводитель] / Сост. Л. М. Сузин. М., 1984. С. 82—86.

Витебский областной музей Героя Советского Союза М. Ф. Шмырева: Крат. путеводитель / Сост. Н. В. Семешина, С. В. Ефремова.— 2-е изд.— Мн.: Польша, 1990.— 27 с.: фот.

Колас Я. Бацьку Мінаю: [Верш] // 36. тв.: У 14 т. Мн., 1972. Т. 2. С. 239—240.

Куляшоў А. А. Балада аб чатырох заложніках // 36. тв.: У 5 т. Мн., 1974. Т. 1. С. 193—195.

Партизанская слава: Стихи и песни / Сост. Е. Д. Кежун.— Л.: Лениздат, 1985.— 254 с.— Из содерж.: У Батьки Миная / А. Белевич. С. 21. Балада о четырех заложниках / А. Кулешов. С. 74—76.

Прыходзька П. Зямля Бацькі Миная: [Верш] // Прыходзька П. Водгулле грому. Мн., 1989. С. 16—17.

Скобелев Э. М. Батька Минай: (Поэма) // Скобелев Э. М. Капли дождя. Мн., 1973. С. 54—73.

Янчук Г. Запомним эти имена // Венок славы: Антология худож. произведений о Великой Отеч. войне: В 12 т. М., 1986. Т. 12. С. 251—255.

М. Ф. Шмырев: [Фотоальбом] / Авт. текста С. А. Аслезов.— Мн.: Беларусь, 1978.— 31 с., [22] с. фот.— (Жизнь — подвиг).

Беларускі савецкі жывапіс: [Альбом] / Аўт. уступ. тэксту і склад. А. В. Аладава.— Мн.: Беларусь, 1978.— [244] с.: каляр. іл.— Са зместу: У партызанскім штабе / А. П. Мазалёў. С. 27; Партрэт Героя Савецкага Саюза М. Ф. Шмырова (Бацька Минай) / П. М. Явіч. С. 30; Бацька Минай / У. І. Кухараў. С. 137.

Кухараў У. І. Бацька Минай; Віцебшчына. Год 1942; Героі 1-й Беларускай партызанскай брыгады М. Шмыроў, М. Сільніцкі, І. Курмелеў; Бацька Минай: [Партрэт М. П. Шмырова] // Уладзімір Іванавіч Кухараў. Мн., 1981. [С. 8, 16—17, 18, 21].

Пратасеня В. Герой Савецкага Саюза М. П. Шмыроў (Бацька Минай): [Партрэт] // Мастацтва Беларусі. 1985. № 4. С. 36.

Складальнік *З. Л. Елісавецкая*

27 снежня — 90 год з дня нараджэння **А. Р. Жэбрака (1901—1965)**, беларускага савецкага генетыка і селекцыянера, акадэміка АН БССР, заслужанага дзеяча навукі БССР

Незвычайны лёс выпаў на долю беларуса Антона Раманавіча Жэбрака. Вядомы вучоны-генетык, таленавіты педагог, адказны грамадскі дзеяч, ён зведаў асалоду творчасці і запал барацьбы за сапраўдную навуку.

Нарадзіўся Антон Раманавіч у в. Збляны Зельвенскага раёна на Гродзеншчыне ў сялянскай сям'і. Вучыўся спачатку ў царкоўнапрыходскай школе, затым — у Слоніміскім пачатковым вучылішчы. У 1915 г., ратуючыся ад жахаў першай сусветнай вайны, сям'я яго апынулася ў Тамбоўскай губерні. З лютага 1919 г. — вучоба ў Камуністычным універсітэце імя Свядлова. Потым — франты Грамадзянскай вайны. Пасля дэмабілізацыі ён становіцца студэнтам Маскоўскай сельскагаспадарчай акадэміі імя К. А. Ціміразева. Факультэт выбраў агранамічны, а спецыяльнасць — генетыку, навуку аб спадчыннасці. У 1929 г. маладога вучонага выбіраюць дацэнтам, а ў